

ЛУЦЬКИЙ КООПЕРАТИВНИЙ КОЛЕДЖ
ЛЬВІВСЬКОГО ТОРГОВЕЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ

ЗАТВЕРДЖУЮ

Голова приймальної комісії

С.В.Плісак

29.03 2017 р.

Програма
для вступного іспиту з історії України
(на основі повної загальної середньої освіти)

Розглянуто і схвалено
на засіданні циклової комісії
гуманітарних, соціальних дисциплін
та загальноосвітньої підготовки

Протокол № 8 від

29.03

2017р.

Г.М.Шидловська

Пояснювальна записка

Завдання для вступного іспиту з курсу «Історія України», складена відповідно до чинної програми для загальноосвітніх навчальних закладів.

Зміст завдань охоплює всі розділи історії України:

1. Стародавня історія України.
2. Середньовічна історія України.
3. Нова історія України (середина XVII - початок XX ст.).
4. Новітня історія України.

Завдання для вступних випробувань складаються з 30 варіантів, кожен з яких має чотири різнорівневі завдання. Завдання I рівня складності вимагають вибору лише однієї правильної відповіді із запропонованих чотирьох. II рівень складності - це завдання на встановлення відповідності між датами та подіями, творами та авторами, прізвищами діячів та фактами їхніх біографій. Між ними необхідно встановити зв'язок. Завдання III рівня - на встановлення послідовності, суть цього завдання полягає в необхідності перек'омбінації наведених даних. IV рівень складності - це завдання з короткою відповіддю множинного вибору, які мають п'ять варіантів відповідей, серед яких лише два правильні.

Час відведений на виконання завдань - 60 хв.

Програма вступного іспиту з історії України

1. Стародавня історія України

Поява та розселення людей на території України. Поширення землеробства й скотарства на землях України. Кочовики за раннього залізного віку. Заснування античних міст-колоній у Північному Причорномор'ї та Криму. Перші писемні згадки про давніх слов'ян. Велике розселення слов'ян.

2. Виникнення та розквіт Київської Русі

Розселення слов'янських племінних союзів. Утворення Київської Русі. Внутрішня та зовнішня політика. Запровадження християнства як державної релігії. Піднесення Київської держави за Ярослава Мудрого. Культура Київської Русі. Історичне значення Київської Русі.

3. Феодальна роздрібленість Київської Русі. Галицько-Волинське князівство в XIII - XIV ст.

Соціально-економічний та політичний розвиток Галицько-Волинського князівства. Данило Галицький. Культура. Роль Галицько-Волинського князівства в історії України.

4. Українські землі під владою іноземних держав у XIV - XVI ст.

Боротьба Польщі, Угорщини та Литви за Галицько-Волинську спадщину. Входження українських земель до складу Литовської держави. Кревська унія. Боротьба московських князів за спадщину Київської Русі. Північне Причорномор'я та Крим під владою іноземних держав. Розвиток культури та освіти.

5. Українські землі в першій половині XVII ст.

Люблінська унія. Берестейська церковна унія. Українські землі під владою Польщі. Формування українського козацтва. Розвиток культури та освіти.

6. Національно-визвольна війна українського народу середини XVII ст.

Національно-визвольна війна українського народу. Зміни в суспільно-політичному житті. Утворення української козацької держави - Війська Запорозького. Зовнішньополітична діяльність Б. Хмельницького.

7. Українські землі в 60 - 80-ті рр. XVII ст.

Руїна. Гетьманування І. Виговського, Ю. Хмельницького, П. Тетері, І. Брюховецького, П. Дорошенка, Д. Многогрішного, І. Самойловича. Підпорядкування української церкви московському патріархові. Україна в мирних угодах сусідніх держав. Кінець Руїни. Коломацька рада.

8. Українські землі наприкінці XVII - першої половини XVIII ст.

Лівобережна Гетьманщина та Слобожанщина. Воєнні дії Росії проти Туреччини й Кримського ханства наприкінці XVII ст. Гетьманування І. Мазепи. Україна в роки Північної війни 1700 - 1721 рр. Розвиток культури та освіти.

9. Українські землі в другій половині XVIII ст.

Гетьманщини. Діяльність Другої Малоросійської колегії. Ліквідація Запорозької Січі. Скасування запорозького устрою на Слобожанщині. Заселення Південної України. Розортання гайдамацького та оприш Гетьманування К. Розумовського. Ліквідація автономного устрою ківського рухів. Зміни в політичному становищі Правобережної України після поділів Речі Посполитої. Розвиток культури, науки, освіти.

10. Українські землі в складі Російської імперії наприкінці XVIII ст. - у першій половині XIX ст.

Включення українських земель до складу Російської імперії. Адміністративно-територіальний поділ українських земель. Промисловий переворот та зародження ринкової економіки. Розвиток національного руху. Поширення на Україну російського та польського суспільних рухів. Повстання під проводом У. Кармелюка.

11. Західноукраїнські землі наприкінці XVIII ст. - у першій половині XIX ст.

Включення західноукраїнських земель до складу Австрійської імперії. Адміністративно-територіальний поділ західноукраїнських земель, реформи Марії Терезії та Йосифа II. Діяльність «Руської трійці», Головної руської ради.

12. Культура України кінця XVIII ст. - першої половини XIX ст.

Національне відродження. Відкриття університетів. Культурно-освітній рух. Поява «Історії русів». Розвиток літератури, мистецтва.

13. Наддніпрянська Україна в другій половині XIX ст.

Реформи 60 - 70-х рр. XIX ст. і процеси модернізації в Україні. Політика російського царизму щодо України. Розвиток громадського руху. Заснування та діяльність «Південно-Західного відділу Російського географічного товариства». Вплив російського громадсько-політичного руху на Україну.

14. Західноукраїнські землі в складі Австро-Угорської імперії у другій половині XIX ст.

Національна політика австрійського уряду щодо українських земель. Розвиток кооперативного руху, трудова еміграція. Політизація національного руху й утворення перших політичних партій: Русько-української радикальної партії (РУРП), Української національно-демократичної партії (УНДП), Української соціал-демократичної партії (УСДП). Діяльність культурно-освітнього товариства «Просвіта».

15. Культура України в другій половині XIX - початку XX ст.

Становлення і консолідація української нації. Піднесення української культури. Освіта. Недільні школи на Наддніпрянській Україні. Розвиток науки. Розвиток нових напрямів культури. Відкриття театрів, музеїв, архівів. Українські підприємці-благодійники. Церковне життя.

16. Наддніпрянська Україна на початку ХХ ст.

Утворення монополістичних об'єднань в Україні. Економічна криза 1900 - 1903 рр. та передвоєнне економічне піднесення. Створення політичних партій Наддніпрянщини. Розвиток самостійницької та автономістської течій в національному русі. Події революції 1905 -1907 рр. в Україні. Діяльність українських парламентських громад в I та II Державних Думах. Посилення національного гніту в Наддніпрянській Україні у 1907 - 1914 рр. Земельна реформа П. Столипіна та її вплив на Україну.

17. Західноукраїнські землі на початку ХХ ст.

Становище промисловості та сільського господарства. Розвиток кооперативного руху. Радикалізація українського політичного руху. Вплив Української греко-католицької церкви на піднесення національної свідомості населення Західної України. Боротьба політичних партій Західної України за реформу виборчої системи.

18. Україна в першій світовій війні

Позиції українських політичних сил Наддніпрянської України та західноукраїнських земель щодо війни. Перебіг воєнних дій на території України в 1914 р. Початок російської адміністрації в Галичині. Перебіг воєнних дій на території України в 1915 - 1917 рр. Бойовий шлях легіону Українських січових стрільців.

19. Українська революція

Революційні події в Україні в 1917 - на початку 1918 р. Еволюція поглядів політичних сил України щодо самовизначення українців (Універсали Центральної Ради).

20. Україна в боротьбі за збереження державної незалежності (1918 - 1920 рр.)

Брестський мир між УНР і державами Четвертого союзу. Військова конвенція УНР з Німеччиною та Австро-Угорщиною. Прийняття Конституції УНР. Державний переворот і утворення Української держави. Утворення ЗУНР. Прихід до влади Директорії. Акт з луки УНР та ЗУНР. Окупація військами Антанти півдня України. Денікінський режим в Україні. Більшовицький режим в Україні. Друга радянсько-українська війна. Варшавська угода між УНР та Польщею. Польсько-радянська війна на території України. Ризький мирний договір.

21. Українська СРР в умовах нової економічної політики (1921 - 1928 рр.)

Процес входження УСРР до складу СРСР. Голод у південних губерніях УСРР. Відбудова народного господарства. Початок курсу на індустріалізацію. Політика «коренізації» УСРР. Кампанія з ліквідації не писемності дорослих. Українське національне відродження в літературі та театрі. Утворення ВУАН.

22. Радянська модернізація України (1929 - 1938 рр.)

Прояви процесу модернізації в радянській Україні. Зміна соціальної структури суспільства. Суспільно-політичне, соціально-економічне, культурне та релігійне життя. Масові репресії. Згортання українізації.

23. Західноукраїнські землі (1921 — 1938 рр.)

Українські землі у складі Польщі, Румунії, Чехословаччини. Економіка українських земель. Українські суспільно-політичні рухи, радикалізація політичного життя в 1930-х роках.

24. Україна під час Другої світової війни (1939 - 1945 рр.)

Початок Другої світової війни. Включення Західної України, Бессарабії та Північної Буковини до складу УРСР. Початок Великої Вітчизняної війни, окупація України. Встановлення нацистського окупаційного режиму. Розгортання діяльності радянських партизан та українського визвольного руху. Створення УПА. Визволення України. Перемога у Великій Вітчизняній війні.

25. Післявоєнна відбудова та розвиток України в 1945 - початку 1950-х рр.

Україна - суб'єкт міжнародних відносин. Відбудова великих індустриальних об'єктів. Розгортання ідеологічних кампаній. Голод в Україні 1946 - 1947 рр.

26. Україна в умовах десталінізації (1953 - 1964 рр.)

Зміни адміністративно-територіального устрою УРСР. Будівництво потужних індустриальних об'єктів. Лібералізація суспільно-політичного життя УРСР в середині 1950 - 1960-х рр.: припинення масових репресій, політична реабілітація безвинно засуджених. Реформа управління економікою. Виникнення руху «шістдесятників», першої хвилі дисидентського руху наприкінці 1950-початку 1960-х рр.

27. Україна в період загострення кризи радянської системи (середина 1960 - початок 1980-х рр.)

Здійснення економічних реформ у другій половині 1960-х рр. Кадрові зміни в політичному керівництві УРСР. Друга хвиля дисидентського руху. Політико-ідеологічне становище радянського ладу в Україні (середина 1960 - початок 1980-х рр.) Конституція УРСР 1978 р.

28. Розпад Радянського Союзу та відродження незалежності України

Антиалкогольна кампанія, Чорнобильська катастрофа. Загострення соціально-економічної кризи: продаж товарів за картками споживача з купонами, зростання цін. Зростання соціальної та національної активності українського суспільства наприкінці 1980-х рр.; загальноукраїнський страйк шахтарів, виникнення Народного руху України, перші альтернативні вибори до Верховної Ради. Здобуття Україною незалежності: прийняття Верховною Радою Декларації про державний суверенітет, Акт проголошення незалежності України, проведення референдуму та виборів Президента України.

29. Україна в умовах незалежності

Заснування Збройних Сил України. Прийняття Конституції України. Прийняття державної символіки. Формування інституту громадянства та соціально-економічні реформи наприкінці ХХ - на початку ХХІ ст.: приватизація засобів виробництва, лібералізація цін, грошова реформа, диференціація суспільства. Інтегрування України у світове співтовариство.

Перелік питань

1. Первіснообщинний лад на території України.
2. Трипільська культура.
3. Кімерійці, скіфи, сармати та інші племена на території України.
4. Грецька колонізація Північного Причорномор'я.
5. Східні слов'яни напередодні утворення держави, їх племінні об'єднання.
6. Праукраїнська держава «Руська земля». Кий, Аскольд і Дір.
7. Роль князів Олега, Ігоря, Ольги і Святослава у становленні Київської держави.
8. Завершення формування Київської держави. Володимир Великий і його реформи. Історичне значення хрещення Русі.
9. Київська Русь за часів Ярослава Мудрого. «Руська правда».
10. Відновлення могутності Київської держави за Володимира Мономаха.
11. Політична родробленість Київської Русі та її наслідки.
12. Культура Київської Русі.
13. Галицьке і Волинське князівства та їх об'єднання Романом Мстиславичем.
14. Галицько-Волинське князівство за часів Данила Романовича.
15. Монголо-татарська навала на українські землі та її наслідки.
16. Звільнення українських земель з-під влади Золотої Орди і входження їх до складу Великого Князівства Литовського.
17. Спроби збереження української державності у складі Великого Князівства Литовського. Князь Свидригайло.
18. Входження українських земель до складу Польщі. Люблінська унія та її наслідки для українських земель.
19. Виникнення українського козацтва. Запорізька Січ та її устрій.
20. Берестейська церковна унія та міжконфесійні відносини в Україні у першій половині XVII ст. Митрополит Петро Могила. Гетьман П. Сагайдачний.
21. Козацько-селянські повстання наприкінці XVI ст.
22. Козацькі рухи в 20 - 30-х рр. XVII ст.
23. Причини та початок Національно-визвольної війни українського народу.
24. Українсько-московський договір 1654 р. та його суть.
25. Державне будівництво в ході Національно-визвольної війни середини XVII ст. Б. Хмельницький - видатний політик і полководець.
26. Гетьман І. Виговський і його спроба незалежнення України від Москви.
27. Боротьба гетьмана П. Дорошенка за об'єднання українських земель у незалежній державі.
28. Гетьман І. Мазепа в українському-національно визвольному русі.
29. Конституція П. Орлика - перша Конституція України.
30. Ліквідація російським самодержавством гетьманства та решток автономного устрою Гетьманщини.
31. Ліквідація Запорізької Січі, приєднання Криму і Північного Причорномор'я до Росії.
32. Розподіли Речі Посполитої і входження українських земель до Австрійської та Російської імперій. їх адміністративно-територіальний устрій.
33. Гайдамацький і опришківський рухи в Україні в першій половині XVIII ст.
34. Коліївщина.
35. Початок національного відродження в Наддніпрянській Україні (кін. XVIII- поч. XIX ст.)
36. Діяльність масонських лож і декабристський рух в Україні.
37. Кирило-Мефодіївське товариство і його роль в українському національному відродженні.
38. Початок національного відродження в західноукраїнських землях. «Руська трійця».
39. Революція 1848 - 1849 рр. в Австрійській імперії та національний рух на західноукраїнських землях.

40. Російські реформи 60 - 70-х рр. XIX та соціально-економічний розвиток Наддніпрянської України.
41. Виникнення та діяльність громад у другій половині XIX ст. В. Антонович.
42. Політика російського самодержавства щодо України другій половині XIX ст.
43. Суспільно-політичне життя у західноукраїнських землях у другій половині XIX ст. (народовці, москвофіли, радикали).
44. Створення політичних партій в Наддніпрянській Україні наприкінці XIX - на початку XX ст.
45. Культура, освіта і наука України в другій половині XIX ст.
46. Україна в роки революції 1905 - 1907 років. Посилення національного гніту в період реакції.
47. Україна в планах Антанти і Троїстого союзу напередодні Першої світової війни.
48. Перша світова війна і політичні сили України. Відношення партій і класів до війни. Діяльність Союзу визволення України.
49. Політика царизму на захоплених у ході Першої світової війни на західноукраїнських землях.
50. Початок української революції. Утворення Української Центральної
51. Питання автономії України в діяльності Центральної Ради. I та II Універсали.
52. Історичне значення III Універсалу Центральної Ради та проголошення УНР.
53. Харківський з'їзд рад та більшовицько-українська війна.
54. IV Універсал Центральної Ради та його історичне значення.
55. Брест-Литовський мирний договір між УНР та державами Німецько- австрійського блоку.
56. Гетьманський переворот. Внутрішня та зовнішня політика української держави за П. Скоропадського.
57. Проголошення Західноукраїнської Народної республіки її внутрішня і зовнішня політика.
58. Акт злуки УНР і ЗУНР.
59. Українсько-польська війна 1918 - 1919 рр. та її наслідки.
60. Директорія, її внутрішня політика і зовнішньополітичні орієнтири та причини поразки.
61. Політичний курс більшовиків в Україні у 1919 - 1920 рр. «Воєнний комунізм».
62. Варшавська угода УНР та Польщі. Зміст та наслідки.
63. Радянсько-польська війна. Ризький мирний договір і його умови.
64. Впровадження більшовиками нової економічної політики в Україні, її суть і наслідки.
65. Українізація: причини, суть, наслідки.
66. Голод в Україні у 1921 - 1923 рр.
67. Процес входження України до складу СРСР та її статус в союзній державі.
68. Культура і духовне життя в Україні у 1917 - 20-х роках.
69. Здійснення індустріалізації в Україні. Будови перших п'ятирічок.
70. Колективізація сільського господарства України та її наслідки. Голодомор 1932 - 1933 рр.
71. Суспільно-політичне життя в Україні в 30-х роках. Сталінські репресії.
72. Культурне життя в Україні в 30-ті роки. «Розстріляне відродження».
73. Українські землі у складі Польщі в міжвоєнний період. Діяльність політичних партій.
74. Українські землі у складі Румунії у міжвоєнний період.
75. Закарпаття в складі Чехословаччини в міжвоєнний період.
76. Проголошення Карпатської України та її падіння.
77. Радянсько-німецький договір про ненапад і процес включення західноукраїнських земель до УРСР та їх радянізація.
78. Оборонні бої на території України у 1941 - 1942 рр.
79. Окупаційний режим в Україні у 1941 - 1944 рр.

80. Течії антифашистського руху опору в Україні в роки Великої Вітчизняної війни та його внесок у перемогу над ворогом.
81. Звільнення України від нацистської окупації в 1943 - 1944 рр.
82. Відбудова народного господарства України у 1945 — на початку 50-х років.
83. Культурне життя в Україні у другій половині 40 - на початку 50-х років.
84. Процес десталінізації в Україні (1953 — 1964 рр.)
85. Культура і духовне життя в роки хрущовської «відлиги».
86. Економічні реформи середини 60-х рр. та наростання кризових явищ в економіці України.
87. Опозиційний рух в Україні у другій половині 60-х — першій половині 80-х років.
88. Україна в період «перебудови». Початок національного відродження.
89. Декларація про державний суверенітет України та Закон про економічну самостійність України та їх історичне значення.
90. Спроба державного перевороту в СРСР у 1991 р. та події в Україні. Акт проголошення незалежності України.
91. Розпад СРСР і роль України в утворенні Співдружності незалежних держав.
92. Становлення багатопартійної системи в Україні в кінці 80-х - на початку 90-х років.
93. Конституція незалежної України: структура та головні положення.
94. Зовнішня політика незалежної України.
95. Проблеми переходу до ринкових відносин в Україні та шляхи їх вирішення.
96. Сучасна релігійна та міжконфесійна ситуація в Україні.
97. Проблеми національно-культурного відродження в Україні на сучасному етапі.

Зразок білета

Варіант 1

Рівень I. Завдання з вибором однієї правильної відповіді.

1. Кому поступилися киммерійці втративши панівне становище в українських степах?
А сарматам Б готам В аварам Г скіфам
2. Хто з київських князів, за літописом, загинув унаслідок змови варязьких воїнів на чолі з Олегом?
А Аскольд Б Ігор В Святослав Ігорович Г Данило Галицький
3. В якому році було укладено Кревську унію?
А 1223 р. Б 1385 р. В 1569 р. Г 1773 р.
4. Хто з гетьманів керував Україною під час Північної війни?
А) Б. Хмельницький Б) І. Мазепа В) Д. Апостол Г) К. Розумовський
5. У якому столітті створено Києво-Могилянську академію?
А) XV ст. Б) XVI ст. В) XVII ст. Г) XVIII ст.
6. Вкажіть назву друкованого органу Кирило-Мефодіївського братства.
А) «Основа» Б) «Громада» В) «Зоря Галицька» Г) «Русалка Дністрова»
7. В якому році розпочалася Перша світова війна?
А) 1913 р. Б) 1914 р. В) 1915 р. Г) 1916 р.
8. Хто був головою уряду ЗУНР?
А) М. Міхновський Б) М. Грушевський В) К. Левицький Г) В. Ленін
9. Вкажіть, яку політику радянської влади історик О. Субтельний назвав «війною проти селянства».
А) Індустріалізацію Б) Нову економічну політику В) «Воєнний комунізм» Г) Колективізацію
10. Вкажіть мету діяльності ОУН-УПА
А) Боротьба проти колективізації Б) Боротьба проти радянської західних областей України В) Захист УГКЦ Г) Створення незалежної України.
11. Коли відбулося визволення Києва від гітлерівських військ?
А) 6 листопада 1943 р. Б) 8 вересня 1943 р. В) 18 грудня 1944 р. Г) 23 серпня 1945 р.
12. Коли Україна стала членом ООН, як її співзасновник?
А) у 1945 р. Б) у 1946 р. В) у 1947 р. Г) у 1948 р.

13. Вкажіть, на основі тексту, про яке явище в політичному житті України йдеться.
... - це якісне «оновлення» політичної системи СРСР на основі: панування закону, дотримання прав людини, забезпечення індивідуальної свободи особистості, скорочення бюрократичного управлінського апарату, зміцнення самоврядування та децентралізації влади.
А) Гласність Б) Лібералізація В) Федералізація Г) Свобода слова.
14. Хто став президентом України в 1991 р.?
А) В. Ющенко Б) В. Янукович В) Л. Кравчук Г) Л. Кучма
15. В якому році прийнята Конституція України?
А) 1996 р. Б) 1997 р. В) 1998 р. Г) 1999 р.

Рівень II. Завдання на встановлення відповідності

Під час виконання завдання необхідно встановити відповідність, утворити логічні пари.

16. Встановіть відповідність між назвами творів та прізвищами їх авторів.
А І. Котляревський	1 «Кобзар»
Б Т. Шевченко	2 «Захар Беркут»
В І. Франко	3 «Лісова Пісня»
Г Леся Українка	4 «Енеїда»
17. Встановіть відповідність між структурами та місцем їх розташування
А Центральна Рада	1 Харків
Б Загальна українська рада	2 Львів
В Союз визволення України	3 Катеринослав
Г Народний секретаріат	4 Київ

Рівень III. Завдання на встановлення послідовності

Розташуйте події у правильній хронологічній послідовності.

18. Встановіть хронологічну послідовність Національно-визвольної війни українського народу середини XVII ст.
- А) Укладення Білоцерківського мирного договору
Б) Битва під Корсунем
В) Битва під Пилявцями
Г) Битва під Жовтими Водами.
19. Встановіть послідовність подій.
- А) Бій під Крутами
Б) Третій Універсал Центральної Ради
В) Відставка П. Скоропадського
Г) Утворення Головної української ради.

Рівень IV. Завдання з короткою відповіддю множинного вибору.

Завдання має п'ять варіантів, серед яких лише два правильні.

20. Які поняття потрібно використати, характеризуючи культурне та духовне життя України в період непу (1921-1928 рр.)?
А) СРСР
Б) договірна федерація
В) Ліквідація не писемності
Г) «Розстріляне відродження»
Д) ВАПЛІТЕ
21. Вкажіть приз віща засновників українського поетичного кіно в другій половині 1960 – 1970-х рр..
А) М. Вінграновський
Б) Ю. Ілленко
В) І. Миколайчук
Г) С. Параджанов
Д) І. Драч.

Відповіді

1. Г	16. А4, Б1, В2, Г3
2. А	17. А4, Б3, В2, Г4
3. Б	18. ГБВА
4. Б	19. ГБАВ
5. Г	20. ВД
6. А	21. БГ
7. Б	
8. В	
9. Г	
10. А	
11. А	
12. А	
13. А	
14. В	
15. А	

Список рекомендованої літератури

1. Бойко О.Д. Історія України (навчальний посібник).-К., 2010.
2. Борисенко В. Й. Курс української історії: з найдавніших часів до ХХ ст. –К., 1996.
3. Грицак Я. Нарис історії України. Формування модерної української нації ХІХ – ХХ ст.. –К., 1996.
4. Гісем О., Мартинюк О. Історія України (довідник). – К.,2011.
5. Гусак С. Історія України ХХ-ХХІ ст.. довідник для старшокласників та абітурієнтів. –Х., 2014.
6. Давня Історія України. Кн.1-2.-К., 2010.
7. КормичЛ.І. Багацький В. В. Історія України від найдавніших часів до початку ХХІ ст.: навчальний посібник. Х., 2001
8. Котляр М., Кульчицький С. Довідник з історії України.- К.,2014.
9. Кульчицький С. В., Мицик Ю. А. Історія України. Повний курс підготовки до вищих навчальних закладів.-К.,2012.
- 10.Крупчан С., Крупчан Т., Скопненко О., Іванюк О. Новий довідник Історії України. –К.,2008.
- 11.Лановик Б. Д., Лазарович М. В. Історія України: навчальний посібник.-К.,2001.
12. Історія України: навчальний посібник (за редакцією В.А. Смолія).-К.,2013.
13. Історія України: навчальний посібник (за редакцією Ю. Зайцева). –К., 2011.
14. Рибалка І. Історія України. – Х., 2000.